List 22. **NOVICE** Tečaj LX.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 30. maja 1902.

Politični oddelek.

Položaj v parlamentu.

Proračunska razprava je naposled vender končana. Bila je dolga in dolgočasna, ter je pokazala, da je v našem parlamentu poleg jako pametnih in razumnih mož tudi prav čedno število ignorantov in nevedneževv. Konec proračunske debate je za Körberjevo ministrstvo vsekako lep uspeh in prepričani smo, da bi bili oficijozi ta uspeh tudi oznanjali v najbolj poetičnih ditirambah, da jim niso Čehi natočili v čaše — pelina.

Komaj je bila proračunska razprava končana, oglasil se je namreč mladočeški klub z dvema jako važnima izjavama, ki sta obudili vseobčno pozornost, ker sta pokazali, da smo z našim parlamentom danes še ravno tam, kjer smo bili lani ob tem času, da je na jesen sklenjeno premirje poteklo in da stojimo pred končno odločitvijo glede tistega kompleksa vprašanj, ki so izza razveljavljenja čeških jezikovnih naredb na dnevnem redu.

Mladočeški klub je v svoji seji dne 23. maja soglasno sklenil voditi obstrukcijo proti vsaki važnejši vladni predlogi, pred vsem proti davku na železniške vožne listke, katera predloga je že postavljena na dnevni red poslanske zbornice. Klub je zajedno izrekel, da bo obstrukcijo nadaljeval toliko časa, dokler se jezikovno vprašanje za Čehe na vsprejemljiv način ne reši. Drugo, nič manj važno izjavo je podal načelnik mladočeškega kluba dr. Pacak pri razpravi o Breiterjevem nujnem predlogu zastran nagodbe z Ogrsko. V seji dne 23. maja je dr. Pacak izjavil, da češke stranke ne dopuste parlamentarne razprave o nagodbi z Ogrsko, dokler ni poravnana z razveljavljenjem jezikovnih naredb češkemu narodu storjena krivica.

Stališče Čehov je jasno in prav za prav ni moglo nikogar presenetiti. Češki poslanci so v zadnjih letih že opetovano, v parlamentu in zunaj parlamenta, izjavili, da bodo za njih postopanje proti nagodbi odločilni samo narodni in politični momenti in nikaki drugi oziri. Takisto so tudi že tekom lanskega leta proglasili, da se odločilna bitka v jezikovnem vprašanju ne bode bila pri proračunu, ampak pri nagodbi z Ogrsko.

To politiko je vsakdo umel. Parlamentarna rešitev budgeta je bila za vlado sicer važna, toda neizogibno potrebna ni bila. Z nagodbo je drugače. Parlamentarna rešitev nagodbe in carinskega tarifa je neizogibno potrebna, a če hoče vlada tako rešitev doseči, se mora na vsak način porazumeti s češkimi poslanci in si zagotoviti vsaj toliko, da ostanejo Čehi pasivni in da ne delajo obstrukcije.

Na to je bila, kakor rečeno, vsa javnost pripravljena in so s tem tudi računali vsi politični krogi.

Toda Čehi so že zdaj, ko visita nagodba in carinski tarif še takorekoč v zraku, storili korak, ki ga je bilo pričakovati šele za jesen. Sklenili so, kakor že omenjeno, da začne koj sedaj z obstrukcijo in da zlasti ne pripuste razprave o davku na vožne listke in o subvenciji dunavski parobrodni družbi.

Ta svoj sklep utemeljujejo s tem, da nikakor ne gre, neposredno pred koncem zasedanja naložiti prebivalstvu nov davek v znesku 17 milijonov kron na leto, zlasti ker ni jamstev, da se ta davek porabi za tiste namene, glede katerih je storila poslanska zbornica že svoje sklepe, in ker žele Čehi, da se zasedanje poslanske zbornice dne 14. junija pretrga, ter da deželnim zborom priliko, začeti svoje delo.

Prepričevalno to pač ni, saj je vlada več kakor jedenkrat slovesno obljubila, da se dohodki davka na vožne listke porabijo za uredbo plač državnih diurnistov, za uredbo udovskih pokojnin in posebno še za po-

kritje odpadka, ki nastane vsled odprave državnih mitnic, a da se rečeni davek res porabi v ta namen, o tem pač ni dvomov.

Pa bodi kakorkoli. To je gotovo, da so resne politične komplikacije skoro neizogibne, ako začno češki poslanci že sedaj obstrukcijo, kakor so sklenili. Vlada je storila, kar je mogla, začela se je namreč z Mladočehi pogajati, da bi za sedaj opustili nameravano obstrukcijo. Kakšen uspeh bodo imela ta pogajanja, ni uganiti, že zategadelj ne, ker niso znani pravi nagibi omenjenemu sklepu mladočeških poslancev.

Časnikarski shod.

II.

Splošno se povdarja, da je imel shod slovanskih časnikarjev velik moraličen pomen. Slovenci smo si s tem shodom pridobili mnogo simpatij, utrdila in poglobila se je misel vzajemnosti, slovanski časnikarji so se med seboj osebno spoznali in spoznali tudi razmere, v katerih živimo Slovenci itd. itd.

Mi nikakor ne podcenjujemo teh momentov in radi priznavamo, da so v tem oziru velike slavnosti posebne važnosti in koristi. Toda vse to se doseže tudi z drugimi nestrokovnimi priredbami.

Časnikarski shod je bil strokoven shod in zategadelj se moramo vprašati: kakšni so uspehi tega shoda za slovanske časnikarje in za slovansko časnikarstvo.

Ko smo pred shodom v dotičnem svojem članku, sodeč po vseh pripravah, izrekli bojazen, da tudi časnikarski shod v Ljubljani ne bo imel pozitivnih rezultatov, kakor jih niso imeli prejšnji, smo bili radi tega v „Slovencu“ surovo napadeni, a sedaj se lahko prepriča vsakdo, da je naša bojazen bila opravičena. Za časnikarje kot take in za slovansko časnikarstvo ni ta shod prinesel obetanih sadov.

Priobčili smo v zadnji številki poročilo o shodu samem in navedli storjene sklepe. Kdor to poročilo in te sklepe pazljivo prečita, spozna kmalu, da nimajo pravega jedra.

Glavni, za časnikarje in časnikarstvo pomembni stvari na shodu sta bili: 1. Ustanovitev slovanske korespondenčne pisarne in 2. Organizacija slovanskih časnikarjev.

O slovanski korespondenčni pisarni se govori že več let, a mi bi stavili svojo glavo, da je tudi še v 20 letih ne bo. Ovire so denarne in politične.

Skupen, vsem slovanskim narodom služeč korespondenčni urad je po naši sodbi dotlej nemogoč, dokler bodo mej Srbi in mej Hrvati, mej Srbi in Bolgari, mej Malorusi in Poljaki taka nasprotja, kakor sedaj. Vsak narod bo skušal v tem skupnem korespondenčnem uradu zastopati svoje interese proti interesom drugih narodov in takisto zopet vsaka stranka. Temu se tudi pri najboljši volji ni možno ogniti, a čim se postavi korespondenčni urad v službo jednega naroda ali jedne stranke, ni več to, kar bi moralo biti in izgubi ves pomen.

Sicer pa je tudi denarna stran taka, da še dolgo ni upati na kak uspeh. Za ustanovitev korespondenčne pisarne, ki naj dela konkurenco c. kr. korespondenčnemu uradu, je treba vsaj 500 000 K glavnice. Čehi, najbogatejši slovanski narod, so doslej komaj 10.000 K skupaj spravili, mej drugimi slovanskimi narodi pa se za ta projekt doslej še živa duša ni zmenila. Dr. Vergun se je izkazal kot velik porednež, ko je vprašal, kaj se je zgodilo za izvršitev v Dubrovniku storjenih sklepov.

Slovanski korespondenčni urad je za sedaj še utopija in ostane to še dolgo.

O organizaciji slovanskih časnikarjev prihodnjič.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Vlada nadaljuje svoja pogajanja z Mladočehi. Ta pogajanja imajo namen, pridobiti Mladočehe, da ne začno obstrukcijo, kakor je bil to naznanil dr. Pacak. Vlada se nadeja, da Mladočehe pridobi za to, da ne bodo delali obstrukcije. Pogajanja se nanašajo izključno na jezikovno vprašanje. Češki radikalci s tem niso zadovoljni, nego zahtevajo, da morajo poslanci stopiti v boj za češko državno pravo. Tega Mladočehi seveda ne store Nemci se drže prav previdno v ozadju, ker se češke obstrukcije po vsi pravici boje.

Zasedanje delegacij bo ta teden končano. Vsa vprašanja se bodo rešila v štirih sejah. Hitreje že res ne gre. Razprava o zunanji politiki je bila prav plitva in neznatna. Čule so se običajne fraze, sicer pa prav nič, kar bi bilo vredno, da se omeni.

Poslanska zbornica je, kakor smo že v članku omenili, dognala naposled proračunsko razpravo. Ostre so bile razprave o proračunu justičnega ministrstva. Minister sam ni prišel k razpravi, radi česar so ga razni govorniki kaj ostro napadali. Proračun je bil sprejet s prav majhno večino. Prihodnja seja bo šele v petek.

Nagodba pogajanja mej dunajsko in mej budimpeštansko vlado se vrše prav pridno. Splošno vlada mnenje, da so ta pogajanja več ali manj samo formalna in da bo Körber na višji ukaz kapituliral pred Madjari. Krona želi, da se mej Cislitvansko in mej Ogrsko obrani trgovinska in carinska skupnost, in kar želi krona, to se v naši psevdoustavni državi tudi točno zgodi.

Nadškof Stadler v Sarajevu je obelodanil izjavo, v kateri preklicuje vse, kar je bil pisal v zadevi zavoda sv. Jeronima proti avstroogrski diplomaciji in proti Madjarom. Komentara ni treba.

Italija. — Te dni je bila v italijanskem parlamentu velika razprava o zunanji politiki Italije. Minister zunanjih del Prinetti se je v svojem govoru odločno izrekel v smislu trozveze.

Rusija. — Dijak Balmašov, ki je ustrelil ministra Sipjagina, je bil obsojen na smrt in je končal na vešalah. S tem se je hotelo statuirati eksempelj. V perilu usmrčenega Balmašova so našli listek, na katerem so bila zapisana imena Sipjagin, Wahl, Prbedonoscev, Nikolaj . . . In res: Wahl je bil pred nekaj dnevi zavratno ustreljen. Sploh se kaže, da je revolucijonarno gibanje na Ruskem dosti večje, nego se da soditi po listih.

Francija. — Vsa pozornost je osredotočena na vprašanje, kdo postane naslednik Waldeck-Rousseau-a. Za kulisami se vrši velik boj v namen, da se sestavi ministrstvo, ki ne bi nadaljevalo od Waldeck-Rousseau-a začetih akcij.

Vojna v južni Afriki. — Mirovna pogajanja se še vedno le nadaljujejo, vender se sodi, da bodo imela uspeh, čeprav je mnogo Burov, ki so brezpogojno za nadaljevanje vojne.

Obrtnija.

Solnčni motor.

Napisal stud. tehn. O. R.

O čem je li prikladnejše pisati v tem vročem letnem času, nego baš o solncu in njega moči? In zares, ni majhna solnčna moč, t. j. moč solnčnih žarkov, to čutijo že prav krepko prebivalci mest, ki bežijo, ako le morejo pred to močjo v hladne sence temnih gajev.

Ako pa imajo solnčni žarki toliko moč, da gonijo cele rodbine z vso njih težko prtljago vred iz mest na kmete, potem si moremo misliti, da je njihova moč tolika, da lahko goni motorje.

In res! To moč skuša moderna tehnična veda tudi primerno izkoristiti s tem, da jo namerava uporabiti za gonilo strojev.

Čuditi se tem poskusom ne smemo. Kajti od poroda mehanične teorije o toploti, v kateri je človeštvo izpoznalo, da je vsa naša zemska toplota le jeden del one toplote, katero izžarevajo k nam solnčni žarki — od tega hipa dalje se množijo poskusi, da bi se s pomočjo istih okrajšalo pot, po kateri moramo hoditi pri izkoriščanju solnčne toplote.

Navajeni smo, da jemljemo največji del našega mehaničnega dela od silne zaloge „toplote“. Te toplote imamo sicer na razpolago velikanske zaloge, vender pa si moramo izmišljati najbolj kompliciranih strojev ter čakati potrpežljivo, dokler da moremo dobiti te toplote dovolj za svoje delo in namreč iz snovij, ki jo hranijo v sebi (kurivo itd.). Misel torej, da bi se dobilo solnčno toploto direktno od vira in ne še le po ovinkih (sežiganju kuriva) ter se jo porabilo kot gonilno silo, je popolnoma priprosta, tako priprosta, da smatramo način, kako to rešiti za pravcato Kolumbovo jajce, katero le treba znati — ubiti.

Po neštevilnih drugih sicer še dokaj brezuspešnih poskusih izumiti takozvani „solnčni motor“, se je posrečilo v zadnjem času nekemu posestniku v Kaliforniji, da je izumil tak aparat in sicer v bližini malega mesteca Los Angelos.

Ta motor goni veliko vodno sesalko v omenjenem kraju.

Izumu je dalo povod to, ker je v dotičnem kraju premog čezmerno drag, vsled česar si prebivalci ne morejo niti omisliti tega dragega, a skoro jedinega kuriva. Vsled tega se je porodila misel, da bi se rabilo solnčno toploto direktno za kurjavo parnih kotlov itd. To je bilo tem lože, ker je baš v Kaliforniji večji del leta jasno vreme in huda vročina.

Aparat sestoji iz jednega reflektorja t. j. vsprejemalca solnčnih žarkov. V premerju ima ta reflektor 10 *m* in 55 *cm*. Vsa ploščad reflektorja je obdana z brušenim steklom, za kar je potrebovalo 1788 steklenih plošč. Ves reflektor sloni na ogromnem železnem podložku in je obrnjen vertikalno proti solncu. Ob reflektorju je napravljen mehanizem ure, ki suče istega za solncem tako, da zbira ves dan vse solnčne žarke. Reflektor je v sredi izrezan in skozi to razprtino sega 4·24 *m* dolgi parni kotel, ki drži 434 litrov vode. V kotlu je 8 kubičnih čevljev prostora nad vodo za nabiranje para. V pol ure pritiska solnčnih žarkov na ploščo reflektorja je kotel tako razbeljen kakor raztopljeno železo, indikator (paromer) pa kaže 150 atmosfer pritiska. Par je napeljan iz kotla po cevi iz fosforne bronce k stroju, katerega goni, od tod pa se vrača zopet v kotel ter se istega tem potom avtonomično polni. Ko je motor v teku, ni treba nobenega nadzorstva in opravlja ves dan krepko svoje delo.

Vročina, dasi je silno ogromna, je dovolj močna, da goni stroj nepretržno ves dan, vender pa ni o istej drugega sledu, nego mala meglica para, ki vstaja iz parnega kotla.

Vročina v reflektorju je tolika, da raztopi n. pr. v nekaterih trenutkih poleno najtršega lesa, da v jednem trenutku vzplamti, kakor košček papirja.

Motor opravlja delo za deset konjskih sil. Vode dvigne v jedni minuti 62 litrov.

Da bode ta solnčni motor postal v Kaliforniji velik dobrotnik človeštva, se ne da tajiti, kajti jeli so ga uporabljati na domu, v tovarni, v rudokopih v prvo za sesanje vode iz globočine.

Seveda, da izum solnčnega motorja še ni na pravi višini, kajti treba pomisliti, da upliva na to vsaka izprememba v solnčni toploti. Le jeden oblaček čez solnce takoj oslabi njega moč. Naloga tehnične vede pa je, da se izumi naprava, ki bode hranila solnčno toploto tudi tedaj, ako je solnce ne bode izžarevalo direktno, t. j. po noči, o oblačnem vremenu itd. Tedaj dospe solnčni motor na višek svoje veljave.

Kmetijstvo.

Vzroki, da konji tako mnogokrat oslepijo.

Marsikomu se je morda že večkrat čudno zdelo, kako da izmed raznih domačih živalij, posebno konji zbole na očeh največkrat in tudi pogosto oslepe. Seveda tak konj z enim očesom zgubi mnogo vrednosti, z obema slepima pa skoraj vse! Vredno in potrebno toraj je, da se spoznajo vzroki teh boleznij, da se jih znamo varovati za časa.

Prva napaka v tem so previsoke jasli. Navadno nahajamo povsod konjske jasli tako visoko, da mora

*

konj napenjati se, ako hoče dobiti kaj iz njih. Pri tem se večkrat dogodi, da mu pade kakšna smet v oko, kar mu povzroči vnetje, katero je navadno začetek hudih boleznij, ki več ali manj skvarijo oko.

Drugi vzrok, vsled katerega bolehajo konji na očeh, je premočni sopar v hlevu. O tem se človek lahko prepriča, posebno kdor ima bolehave oči. Ako stopi v takšen prostor, takoj ga začno srbeti in žgati ter solziti. Ako je prisiljen ostati na takem mestu, polnem soparov od amonijaka in drugih plinov, kateri izhajajo od gnoja, kmalu zboli za vnetjem očes. Enako se godi tudi bolehavemu konju, samo da še toliko slabše, ker se ne ve čuvati, kadar ga začne oko srbeti ter se drgnje ob njo kolikor more. V tem je koj od začetka, ko se opazi, da se konj obilno solzi, treba zdravila, za kar je pred vsem priporočati kafrovo vodo. Ob enem pa je treba kolikor mogoče skrbeti za čisti zrak v hlevu, kar se doseže, ako se gnoj in nesnaga sproti spravlja iz hleva in se ta večkrat prezrači.

Tudi je dalje škodljivo za oči konju, ako mu svetloba prihaja v hlev le od jedne strani, dočim je druga stran temna. Nasledek temu je, da obe očesi slabita. Tudi ni najbolje, ako prihaja svetloba v hlev konju od zadej, ker tako so mu oči večjidel v temo obrnjene in nagel pogled k vratom ali oknu nazaj mu napravlja bliščb na oči. Najbolje je, ako je okno spredaj nad jaslami in sicer precej veliko, da je hlev svetel, ker ugaja konju, ki svetlobo ljubi.

Skoraj največji vzrok kvarjenju očij pa so nekaka ušesca pri uzdi, katera so pritrjena ob straneh očij. Namen jim je, da bi se konj manje plašil, ker ne bi videl vsake malenkosti ob strani ceste, pač pa se ne pomisli, koliko ta ušesa mučijo oči živali. Konj ima namreč oči tako ustvarjene, da je glavni pogled uperjen bolj na stran in če ondi nima razgleda, se mu oko nepravilno obrača in napenja, s čemur se kvari.

Konečni vzrok, da oko zboli, je pa dostikrat bič neusmiljenega hlapca. Ako tega konec le količkaj zadene na oko, je to naglo zbolelo na vnetju, kar se popolnoma malokdaj ozdravi. Toraj proč s bičem, kakor tudi z neusmiljenim hlapcem od živine!

Kmetijske raznoterosti.

Grenko mleko. Jedna najpogostejših mlečnih izprememb, ki nam niso ljube, je grenkost mleka. Ako hočemo priti na pravi sled tej mlečni napaki, moramo najpreje določiti, je-li imajo vse, ali samo posamezne molže to napako. Velikokrat zamoremo uže mej molžo določiti, večinoma pa se grenkoba še le pozneje jasno pokaže, ko je mleko vže nekaj časa stalo. Zato se priporoča, dvomljivo mleko v zaznamovanih steklenicah shraniti in je čez 24, 36 ali 48 ur preskusiti na njega okus. Ta napaka se pogosto nahaja pri staromolznih kravah, ki so že visoko na času, ker se tu mleko nič več pravilno ne tvori. Proti temu ni nobenega drugega sredstva, nego prizadeto mleko posebej porabiti, oziroma pokrmiti ali še bolje, dotične krave postaviti, če mogoče na suho, kar ni samo za kravo, ampak tudi za mladiča velike vrednosti. Da mleko zagreni, more biti vzrok tudi vnetje vimena. Tudi tako mleko je treba posebej porabiti, kajti čisto malo takega mleka pridejanega k dobremu, isto lahko popolnoma pokvari. Ako je mleko vseh krav koj po molži grenko, tedaj mora biti vzrok pokvarjena krma. Tako zamore biti vzrok grenkobe n. pr. pesa, posebno taka, ki je trpela vsled zmrzline, ravno tako krmila z grenčicami, stare pokvarjene ogrščine in oljnate pogače, plesnjiva in zaduhla mrva, slama itd. Ako hočemo zvedeti, ali tu tiči pravi vzrok bolezni, moramo krmljenje spremeniti. Slednjič zamore tudi močno plesnjiv nastilj povzročiti grenkobo mleka. Ako pa nastopi grenkost še-le čez nekaj ur, potem imamo pred seboj gnjiloben razkroj mleka, ki ga povzročajo majčkena bitja, bakterije ali glivice, ki so se naselile v hlevu na vimenu krav ali v mlekarni na mlečni posodi in ki od tod prehajajo v mleko. Ako nekaj časa hladimo, oziroma hranimo mleko v kakem drugem, ne navadnem prostoru, bomo kmalu našli, če je prostor vir okuženja. Pri tem lahko omenimo, da se mleko v hlevu lahko okuži, ako še tako pazimo na čistoto. Zlo se odpravi še le tedaj, ako se hlev temeljito osnaži in vsi leseni deli dobro namažejo s sveže žganim apnom, dalje, če se vime z mlačno vodo izpira, kateri smo prilili nekoliko karbolne kisline. Ako imamo pa vzrok misliti, da je mlekarski prostor vzrok bolezni, potem moramo ta prostor, popolnoma ga izpraznivši, temeljito razkužiti. Orodje in stroje, kakor tudi prostor sam je treba z vročo vodo umiti. Dobro prezračeni prostor se potem izpostavi skozi 12 do 24 ur razkužujočim žveplenim parom; ko smo ga dobro prezračili, ga zopet lahko rabimo. Ako hočemo biti popolnoma gotovi, potem se svetuje, tudi stene na novo pobeliti.

Jajčje lupine. Navadno se misli, da jajčje lupine nimajo nobene vrednosti ter se jih pomeče proč. Toda te lupine imajo v sebi veliko apna in fosfora in se jih baš zaradi tega more dobro vporabiti. Stolči dobro jajčje lupine in jih pomešaj med hrano živini in videl boš, da so posebno mladi živali v veliko korist. Posebno koristne so te lupine za teleta, žrebeta i. t. d.

Svoji k svojim v Rusiji. Iz Petrograda se poroča, da je ruska vlada izdala naredbo, da morajo vsa ruska železniška društva nabavljati si potrebni materijal samo pri domačih tvrdkah. Med domače tvrdke pa se ne računa raznih filijalnih tvornic tujih podjetnikov. Prestopki proti tej naredbi se kaznujejo z velikimi globami.

Sladkorni med, kako ga pripraviti? Da bode med iz sladkorja in vode imel okus kot pravi čebelni, ga pregrejmo na sledeči način: Vzemimo veliko posodo (lonec), v katerega nalijemo nekaj vode, v njo postavimo posodo z medom. To se vse dobro pregreje od ognja, vreti pa ni treba. Tako pripravljeni med se baje ne loči mnogo od čebelnega.

Proti črvom na zelniku. Izmed mnogih sredstev, da se ta golazen zatira in zabranjuje, svetuje se tudi ta le pomoček: Od gosenic napadene rastline se naj posipavajo na večer ali pred dežjem s sajami, ali če teh pomanjkuje, s svežim pepelom. Če pa so se črvi že pri mladih sajenkah v gredici prikazali, zlasti oni, ki se redé na koreninah rastlin, priporoča se pri presajanju največja opreznost. Napadene rastline se zavržejo in pokončajo, zdrave vsaj videzno pa se pred sajenjem pomakajo v tekočino od ilovice, kravjeka, sàj ali pepela, kar se vse z vodo razredi, da je tekoče. V slučaju, da se želi imenovani mrčes ugnezditi, je vredno, da se to zabranjuje, zlasti ker to sredstvo nič ne stane.

Črešnja. Domovina sedaj splošno razširjene sladke črešnje ni Evropa, temuč je iztočna rastlina. Kakor govore listine, jo je našel še pred Kristusovim rojstvom po sladkosnednosti znani rimski vojskovodja L. Lucullus. Prišel je iz zmagoslavne bitke nazaj v Rim, ter pripeljal na posebnem

vozu velikansko črešnjevo drevo, polno najlepših zrelih črešenj. Ljudstvo je dobilo posamezne sadove iz tega drevesa ter jih vsadilo. Tako je prišla črešnja v Italijo. Divja črešnja je bila uže poprej poznan sad, ali plemenita višnja (Prunus Cerasus Weichselbaum) bila je sladkosnednim Italijanom dobra vojna pridobitev. Črešnja je potem postala navadna po srednji Evropi. Na divjo podlago, katere se je nahajalo in se še nahaja danes po južni Norveški cele gozde, cepili so finejše in okusnejše vrste. Od nekdaj je uže imela veljavo ona vrsta, ki zgodaj dozoreva in ki se odlikuje po obilnosti soka. Po preteku 120 let, odkar se je udomačila v Italiji, razširila se je po Angleškem, od ondi po Nemškem proti sredozemskem morju in v Rusiji V Švici in na Tirolskem sadijo jo največ, da delajo iz nje žganje in dobro poznani „maraskino". Pri nas raste črešnja povsod, v gorskih, kakor nižjih krajih, ker ji ugaja podnebje, vender uspeva mnogo bolje proti jugu nego proti mrzlemu severu. Naši kmetje, posebno krog Vipave in dalje po Goriškem, dobivajo za črešnje, kadar dobro obrode, lepe stotake, ker se jih pošilja na stotine kvintalov daleč v inozemstvo. Želeti bi le bilo, da se nasadi še mnogo več črešnjevega drevja dobre vrste pri naših kmetih, kjer jim že marsikak prostor samuje, kjer bi dobro uspevala črešnja in prinašala dobička, bodisi, da se jih porabi za dom, ali za prodajo.

Poučni in zabavni del.

Greh starega Martina.

(Ruski spisal J. N. Potapenko, prevel O. M.)

(Konec.)

„O čem govorite očka"? je vprašal Vasiljko.

Stari Martin je vstrepetal Starček ni mislil, da je govoril glasno. Zdelo se mu je, da so se mu pretekli spomini le nekako nejasno v glavi porajali, kakor daljna luč, zavita v gosto meglo . . .

„Ti čuješ moje misli! Poglej no! O čem govorim? praviš. Tega pač tebi ni treba vedeti . . ."

„Oh, očka, povejte . . .!" je prosil deček.

„Da, časi so minuli in se ne povratijo več" je odgovoril stari oče, nato molčal in potem zopet pristavil: „Ravno taka noč je bila in mesec je ravno svetil izza oblakov. In nato ga je zakril črn oblak in potemnilo se je na zemlji, a ko je zopet drvil naprej in zopet je bilo vse v svetlobi in bilo je, kot bi peli angeljci v nebesih! . . . Da, da! . . . V nebesih so peli angeljci, a na zemlji se je zgodilo nekaj strašnega . . ."

„Kaj se je zgodilo, očka"?

„Strašne reči, Vasiljko, strašne reči, ti rečem"! je dejal stari oče in nekak nemir se ga je polotil.

V tem trenutku se ni mogel stari oče več vzdržati, da ne bi pripovedal, ako tudi ni bil naprošen. Vasiljko je to vedel in je previdno molčal.

In stari Martin je govoril dalje: „Da, da, sosed Kalinik je zmerom dejal: preje je bilo bolje, veliko bolje! Če tudi", je dejal, „so bile naše duše prodane, a bilo je vsaj kaj jesti! . . . To je dejal, ker je bil neumen . . . A po mojih mislih je bolje, umreti gladu, ako sem le sam gospodar svoje duše in vesti . . . Da, da, vest mora vsak sam imeti . . . Tako je, tako! . . . No, pa poslušaj, Vasiljko . . ."

Stari Martin je pogledal na mesec, kateri je ravno v tem trenutku pogledal izza oblakov, in nato je jel v onem skrinostnem, zategnjenem tonu pripovedovati, kakor imajo sploh navado stari ljudje, ako pripovedujejo skrivnostne povesti iz preteklosti.

„Da, da . . . Ravno taka noč je bila, mesec je sijal in zvezde so se bliščale . . . Da, natanko vem, bilo je ravno na Sveto noč . . . Spominjam se natanko, kot bi bilo sedaj . . . s Parasko sem stal tam pri meji, kjer leži oni veliki, rujavi kamen . . . In takrat je ležal ravno tako, ta kamen. Veš, Vasiljko, tak kamen ima prav lepo življenje. Mirno leži sto in tudi tisoč let tam, se ne gane in ne spremeni. Kakor je bil — tak je Le malo bolj v zemljo se je pogreznil . . . Pač lepa je, biti kamen"!

„Toda kamen vender nič ne čuti, očka"!

„Ha, ne čuti! To je ravno dobro, da ne čuti; ker ne čuti, ga tudi ne boli . . . Pa poslušaj, Vasiljko! Jaz in Paraska sva stala tam na bregu pri rujavem kamnu . . . Paraska je bila lepa dekle . . . Njeni dolgi lasje so bili krasni . . . Kakor jo je tudi umrla Marfa Abrahamovna vlekla za lase (in Marfa Abrahamovna je bila stroga gospodinja) kakor jo je tudi vlekla, njene lasje so bile vender zmerom lepe. Včasih jih je tudi ovila krog vratu in jih povezala v kite. Bila je velika, rudečelična, ustnice je imela kot češnje in svitle, kakor najsvitlejše zvezde tam nad zvonikom! Da, take so bile Paraskine oči . . . Pa tvoj očka tudi ni bil takrat tak, kot je sedaj! Lep, postaven mladenič je bil takrat tvoj očka in dekleta so dejale, da je lep, mlad mož, in mislim, da niso lagale, kajti marsikateri so se porudečila lica, ako so se srečale najine oči. Ljubil sem Parasko iz vsega srca in ona je ljubila mene . . ."

„Kaj je to, očka"?

„Koga iz srca ljubiti"? Vidiš, to se pravi: za človeka, katerega se ljubi, dati življenje. In brez tega človeka se mu zdi, da mesec ne sveti, zvezde ne migljajo in solnce ne greje . . . Vidiš, to se pravi, človeka iz vsega srca ljubiti . . . Midva sva bila oba mlada. Jaz sem imel dvajset let, a ona še ne dvajset In takrat se nisva ljubila morebiti še le jeden dan, tudi ne jeden mesec, a seveda tajno . . . Kajti, ako bi to zvedela Marfa Abrahamovna, gotovo bi bila odrezala Paraski kite in mene bi porinila v vojake. Da, da, huda gospodinja je bila Marfa Abrahamovna, Bog ji daj večni mir — mi je nimamo soditi . . . Sodnik sam bo sodil njo kakor nas . . . In jaz sem dejal takrat Poraski: „Poslušaj Poraska! Postni dnevi so sedaj pri koncu, skrbeti morava za najino prihodnjost . . . Ali Paraska me je objela, rekoč: „Ne misli na to, moj ljubi Martin! Včeraj je Jevdoha od gospe sama čula, da je moja usoda že odločena . . ."

In kako jo je odločila? „Odločila jo je, ihtela je Paraska, ter se tresla po celem životu“, da, ko bo postni čas pri kraju, Poraska vzame kočijaža Trofina za moža. On je zdrav in krepak mladenič, ona tudi; to bo krepka rodovina! Če ne, je dejala, zna Trofin še kake neumnosti napraviti z drugimi mladenkami in Paraska se zna v koga druzega zaljubiti — da, da, na to se težko pazi“! In bridko je jokala Paraska. Ko sem jaz to čul, sem škripal z zobmi ter se pestil. Tako jezen sem bil, ko je to dejala — in vender tako žalosten. Moje dekle mi hoče vzeti ona?! Kako je to mogoče? In komu jo še hoče dati? Trofinu! Kaj je Trofin? Pijanec in pretepač! Ubil jo bo še, mučil jo bo in ji ne bo dal miru . . . Strašno sem bil jezen In nato sem sklenil s Parasko, da greva jutri takoj, ko pride Marfa Abramovna iz cerkve, k nji, ter jo na kolenih toliko časa prosiva, da se ji srce omehča. Mislila sva, da na tak praznik, ko pojo angeljci v nebesih, se mora tudi najgrozoviteje srce omehčati. Da, tako sva mislila . . .“

Stari oče je molčal, ter se zatopil v spomine. Vasiljko je nestrpno vlekel za rokav. „Naprej, očka, naprej“! je prosil.

In stari oče je nadaljeval: „Tako sva tudi naredila. Božični dan je napočil. Paraska in jaz sva čakala, da se pripelje Marfa Abramovna in cerkve. Čakala sva precej časa Prišel je pop s križem in ž njim cerkovnik, in obadva sta pela: „Devica danes narodi“ in sta voščila, potem pa šla dalje v kmečke hiše, nabirati milodarov. Nato pa sva stopila v sobo. Ondi je bila dolga miza in na njej so ležale vse mogoče jedi: prasičja pečenka, klobase, potvica in druge take jedila — od kodi sva vzela pogum, da sva stopila pred njo, še danes ne vem. Rečem ti, Vasiljko, ona je bila divja zver in ne človek, kajti ni imela nobene usmiljenosti, ako bi tudi človeka za celo njegovo življenje spravila v nesrečo. In to je z marsikom tudi storila! Midva sva padla pred njo na kolena, ležala sva takorekoč pred njo v prahu! „Kaj je to? Kako sta se osmelila? Kdo je vaju pustil notri“? je zakričala ona. Midva pa sva molčala, jezik nama je otrpnel, nisva mogla spregovoriti . . . Čez dolgo časa sva spregovorila, rekoč: Mamica, ljuba naša gospa, ne pogrezite nakrat, dve krščanski duši v nesrečo, ne dajte Parasko Trofinu — on jo stori nesrečno, on jo bo končal . . . Midva pa se, milostljiva gospa, ljubiva že dolgo časa in čakala sva le Božiča, da padeva pred Vas na kolena, ter Vas prosiva za dovoljenje . . .“

„Oh, moj Bog“! je dejal stari oče po kratkem premolku. „Tako je bilo, da zares je bilo tako . . . Dandanes ne verujejo kaj takega, a bilo je tako . . . Vasiljko“!

Vasiljko je pomolil glavico iz gorke suknje, ter motril očeta z nemirnim pogledom, kot bi hotel reči: „Ali je to vse? In potem“? In njegove modre, svitle oči so izrazale strah, da preostane stari oče pri tej točki pripovesti in ne pripoveduje dalje.

„In kaj se je zgodilo potem“? je končno vprašal.

„Potem se je zgodilo nekaj strašnega“, je odgovoril oče. „Naša gospodinja je postala tako huda, kot jo še nikoli v življenju nisva videla. V obraz je pobledela od jeze, tresla se je po celem životu in kos pečenke, katero je ravno jedla, ji je obtičala v goltancu, na njenih ustnih pa so se prikazale pene . . . Z nogo je bila ob tla, in njene ustnice so se najsale, kot pri mladem žrebetu . . .

„Ha, ha“, je dejala, „torej to sta sklenila! Vedita: še nobeden mojih psov ni imel lastne volje, in tudi vidva je ne bosta imela! Slišala sta, kaj nameravam z vama, in predrznila sta se, meni nasprotovati . . . Vidva se ljubita že dolgo“, je vpila, kaj ne da? Kdo vama je pripustil, ljubiti se? Ha, jaz vama pokažem! Proč ž njima, v konjski hlev ju peljite in ju pretepite, da se jima bodo celo njihovo življenje na hrbtu poznale maroge“!

„Na tak velik praznik“? je prestrašeno vprašal Vasiljko in glas se mu je tresel.

„Kaj praznik! Tega se še manjka . . . Le poslušaj, kako hudobni so ljudje! Krvoželjne zveri se ni tako bati, kajti imamo nož in palico, da se je ubranimo, kot hudobnega človeka . . . „V hlev ju peljite“, je zavpila s strašnim glasom, in kakor sta se ljubila, tako naj se tudi sama kaznujeta“! Jaz bi moral toraj Parasko s palico pretepsti, in ona mene. Mladenič dekleta, njegovo ljubico, in dekle — mladeniča . . . Se je li kedaj že kaj tacega slišalo? Ha, to je strašno! In peljali so naju v hlev . . .

„In od prokletega časa nisem videl več Paraske in tudi Trofin je zginil. Slišal sem, da ju je naša mučiteljica poslala v Moskvo, kjer je bil njen sin v ondotnem polku častnik. Tam je ostal Trofin cel čas svojega življenja kočijaž, in Paraska je trpela strašno pred njim, kajti pil je v Moskvi še bolj, kot tukaj. Z mano pa se je zgodilo nekaj druzega . . .“

„Kaj se je zgodilo s tabo, očka“? je vprašal Vasiljko.

„Naredili so me za svinjskega pastirja. Moral sem pasti svinje in dali so mi za ženo nekega dekleta, imenom Arina. In nato se je začelo“!

„Ali bolje je, da ti ne pripovedujem . . . Za Boga, bolje je, da tega ne veš“! je končal stari oče.

„Ne očka, ne! Pripovedujte!“ je silil deček s tresočim glasom.

„Torej naj pripovedujem? Ali ti ne veš, kako mi to težko de!“ Veš Vasiljko, vsak človek ima na vesti težke grehe, ki leže na njem, kakor težak kamen, ki se ne da z nobeno molitvijo in zdihovanjem od srca odvaliti . . . Ker tako prosiš, poslušaj, ali ne obsodi tvojega starega očeta! Arina je bila tiha, mirna žena. Vsak je začel ž njo prepir, ali ona je pretrpela vse . . . samo prekrižala se je in zdihovala.

Bila je zelo bogaboječa! Njen obraz ni bil ravno grd, ali, da bi rekel lep tudi ne . . . Bila je bleda, suba in bolj majhna! Ker sem pa jaz takrat ljubil Parasko, in me je Marfa Abrahamovna tako raztogotila, sem bil jezen na vse, in Arino sem sovražil iz dna svoje duše. Ona je bila proti meni tako dobra, a jaz proti nji kot divja zver. Dejala je večkrat proti meni: „Zakaj si jezen name, Martin? Ali sem jaz kriva tega? Bog je tako učinil, in tako mora biti"!

Ali vrag mi je vzel um in neka nečista moč se je polastila mene; na njene krotke besede sem od govoril z udarcem po njenem životu. „Molči", sem zavpil, „ti si me napravila nesrečnega; s tabo živeti mi je ravno tako, kakor pretrpeti peklenske muke"! In začel sem hoditi pogosto v gostilne ter sem pil šnops. Ko pa sem prišel domov, ter sem zagledal Arino, me je tako razdražilo, da sem jo začel pretepati; a ona ni vpila, le vzdihovala je, ter se prekrižala . . . Moj Bog, moj Bog! Tako sem grešil! A, zakaj se tako treseš, Vasiljko? Gotovo ti je mraz, kaj ne da? Pojdi za peč, Vasiljko.

„Ne, očka, ne tresem se od mraza. Meni je tako hudo pri srcu, očka!" je odgovoril deček z nemirnim glasom. Stari oče je vzdihnil. „Da, to je bilo strašno", je dejal, strašno! Če me vsesodnik na sodni dan vpraša . . . ne vem, kaj bom odgovoril. Arina mi je porodila deklico in enega sinčka, tvojega očeta! Arina je bila tvoja stari mati, Vasiljko. Pa to ni nič ohladilo moje jeze! Sovražil sem jo kot prej, in pretepal sem jo nečloveško, zverinsko . . . Vlekel sem jo za lase in jo teptal z nogami . . . Ne tresi se tako, Vasiljko! Kaj delaš? Kaj skačeš okrog! Le poslušaj! Neko nedeljo zvečer sem šel v gostilno in dobil sem ondi Anikita, grofovskega kuharja, ki je ravno prišel iz Moskve od mladega gospoda. Seveda sva takoj vkupaj pila. „Poslušaj", sem ga čez nekoliko časa vprašal, „ali si kaj videl Parasko ondi"? „Kako da je ne bi videl?" je dejal. „Seveda sem jo videl! Vprašala me je, kako se ti godi". „In kakšno je njeno življenje"? „Njeno življenje ni vredno nič več! Vsak čas pride njena poslednja ura. Trofin, ta zverina, jo bije, da je na pol mrtva in lazi okrog le še kakor senca . . . Še enkrat ali dvakrat jo bode Trofin natolkel in po nji je . . ." Ko sem to čul, pogrelo me je po vsem životu. Postal sem besen, kakor razdražen tiger . . . „Tako je tedaj! tako!" sem zavpil. Več nisem mogel . . . Hitro sem zlil še dva kozarca one pekoče tekočine v sé, nato pa sem letel domov in začel mojo Arino pretepati . . . Bil sem v resnici divja zver takrat, in ne človek . . . Ona pa je samo vzdihovala in njene oči so bile obrnjene proti nebu. Jaz pa sem bil vedno huje, vedno jezneje. Nisem mogel nehati, satan me ni pustil. In čul sem, da je njeno ječanje prenehalo, videl sem, da je ležala na tleh popolnoma iztegnjena. Nakrat mi je bilo, kakor bi me objel leden hlad, zavedel sem se, kaj sem storil, pamtil to in začel se jokati. Drugi dan je Arina sklenila . . . In jaz sem jo umoril"!

Zadnje besede je stari oče govoril popolnoma tiho in trudno je pobesil sivo glavo.

Nakrat se je vzdramil.

„He, Vasiljko, kam bežiš? stoj Vasiljko", je zaklical s tresočim glasom, ter se počasi vzdignil iz klopi.

Toda Vasiljko je skočil kakor plaha zver po koncu, ter bežal v sneg, tresoč se po celem životu.

„Pojdi sem, neumni dečko! Odeni se v kožuh, drugače se še prehladiš", je dejal stari oče.

„Ne grem, očka, nočem iti"! je odgovoril deček s tresočim glasom.

„Zakaj nočeš iti? Saj si vender še preje tako mirno tu sedel nakrat . . . Oh ti neumnež"!

„Ne grem očka! Bojim se te očka!" je s strahom zaklical deček. „Ti si umoril človeka"!

Stari oče je stal tu, noge so se mu tresle in v tem padel je nazaj na klop. Krčevito se je prijel za prsi. Zdelo se mu je, kakor bi mu kdo oster nož porinil v srce. Toda samo trenutek je to čutil, potem ni čutil več . . . Ko je Vasiljko vzbudil očeta in mater ter sta ona dva šla vun pogledat, nista mogla starega očeta več vzbuditi. Zaspal je za večno . . . Mesec je pa še vedno svetil, le časih ga je zakril mimo drveči oblak in trs je stal tiho in nepremično na bregu, kot v oni že davno pretekli noči, ko je mladi Martin stal s Parasko pri onem rujavem kamnu in gledal v njene lepe oči. In angeljci so peli v nebesih.

Vasiljko pa se je skril za peč, jokal in se tresel; nič ni hotel vedeti, nič slišati. In celo življenje ni pozabil povesti starega očeta.

Novice.

— **Osebne vesti.** Nadvojvoda Josip Ferdinand, ki se je nekaj časa mudil na Pokluki na Gorenjskem, je zopet zapustil deželo in se vrnil na Dunaj.

— **Promocija.** Gospod Dragotin Lončar, suplent na II. državni gimnaziji v Ljubljani, je bil 22. t. m. na češki univerzi v Pragi promoviran za doktorja modroslovja. — Bivši pevovodja „Glasbene Matice" in sedanji kapelnik v župni cerkvi sv. Lavrencija na Dunaju, gosp. Josip Čerin, je bil na dunajskem vseučilišču promoviran doktorjem filozofije. Disertacija, ki jo je spisal gospod Čerin, se nanaša na slovenske protestantske napeve. Kadar izide v tisku, bo še prilika, o njej kaj izpregovoriti.

— **Poročil** se je oficijal trgovske in obrtne zbornice gosp. Josip Hauptmann z gdč. Pavelco Šijančevo iz Cerkevnjaka. Čestitamo!

— **Trgovska in obrtna zbornica za Kranjsko.** Trgovinsko ministrstvo je odobrilo izvolitev gosp. Jos. Lenarčiča predsednikom in gosp. Fr. Kollmanna podpredsednikom trgovske in obrtne zbornice za Kranjsko.

— **Konferenca srednješolskih ravnateljev.** Te dni se je na ljubljanskem učiteljišču pod predsedstvom gospoda

ravnatelja Levca vršila letošnja konferenca ravnateljev kranjskih srednjih šol. Udeležili so se te konference ravnatelji gg. dr. Detela iz Novega mesta, Hubad iz Kranja, dr. Junowicz, Senekovič in Wiesthaler iz Ljubljane ter Wolsegger iz Kočevja.

— **Stranska blagovna postaja na Bledu,** katera se je bila dne 30. novembra l. 1901. nadalje zaprla, se dne 8. junija l. 1902 zopet otvori. Dostavninsko okrožje stranske blagovne postaje obsega kraje Bled, Zagorico, Želeče in Mlino. Privaža in odvaža se blago med stransko blagovno postajo in postajo po železniških dostavninskih vozovih Stranska blagovna postaja prejema in oddaja blago in ga prevaža na postajo in od postaje Lesce-Bled na podlagi pravilnikov in cenikov, veljavnih za železniško prevažanje, po določbah te objave in po dostavninskem ceniku in voznem redu, določenem za privažanje in odvažanje blaga. Z ozirom na sklep in izpolnjevanje železniškovozne pogodbe so stranske blagovne postaje enake drugim odpravljalnicam blaga; druge določbe je razvideti iz dotičnih lepakov

— **Dolenjska železnica** je postala leta 1900 aktivna in je mogla koncem tega leta izkazati tak čisti prebitek, da ž njim plača vse obresti za garancijske deželne prispevke iz prejšnih let in še nekaj na račun kapitala. Tudi v letu 1901. je bila dolenjska železnica aktivna, in sicer je končni uspeh še znatno ugodnejši, kakor v predidočem letu Čisti dohodek znaša 608.239 kron 81 vin. Od tega se porabi za amortizacijo prioritetnih obligacij 520 413 kron 29 vin., od ostanka pa se plača deželi 14 982 kron 42 vin. obresti od garancijskih prispevkov, 72 844 kron 10 vin. pa na račun kapitala garancijskih prispevkov. Garancijski prispevki, ki jih je dežela posodila dolenjski železnici, so znašali 31. decembra s 4 % obrestmi vred 389 525 kron 53 vin Ker se plačajo iz lanskega dobička obresti in 72 844 kron 10 vin kapitala, ima dežela še dobiti 301 699 kron 1 vinar.

— **Pozor na Gorenjsko.** Industrialna podjetja na Gorenjskem so pripeljala v deželo dokaj tujih življev. Nemški element se množi in pripravlja se tudi na narodnopolitično delo. V Jesenicah delajo priseljeni Nemci na to, da se jim ustanovi javna nemška ljudska šola — ne schulvereinska, kakor se je svoj čas pisalo — sedaj pa snujejo svojo podružnico „Südmarke". Tudi v Mojstrani se nekaj kuha Dovjani hočejo, naj se nova šola zgradi v Dovjem, Mojstranci pa zahtevajo, naj se sezida ob cesti, da bi imeli bližje do nje. Mojstranci ne zahtevajo nič krivičnega, a Dovjani jim nečejo ugoditi. Posledica tega je, da se je začela neka agitacija v Mojstrani in se tam že čuje, da bodo prosili Schulverein, naj jim ustanovi nemško šolo. In ker je v teh krajih sicer jako veliko verske gorečnosti, narodne zavednosti pa preklicano malo, je prav lahko mogoče, da se v Mojstrani nekega lepega dne otvori — nemška schulvereinska šola.

— **Nezaupnost Kočevcev.** V četrtek, 22. t m., je nenadoma privrelo v Kočevje praznično oblečenega ljudstva. Človek bi bil mislil, da je semenj ali praznik, toda motil bi se bil, kajti če se je natančno pogledalo, videlo se je, da so imeli vsi ti ljudje vsak po eno knjižico v rokah. Pa kako in zakaj to? Hudomušneži so po okolici prejšnji dan raztrosili vest, da je kočevska „šparkassa" napravila krido. Ubogi ljudje so se takoj drugi dan lepo oblekli, poiskali iz skrivnega zatišja hranilne knjižice ter se peljali v Kočevje, vzdigovat svoj težko pridobljeni zaklad. Mislim, da so se tu dali vender prepričati o raci, kajti polagoma so vozovi zopet začeli drdrati iz slavnega kočevskega mesta. Za kočevsko hranilnico se pač ni treba bati, kajti ta stoji trdno in dobro uspeva.

— **Prememba posesti.** Mariborski knezoškof dr. M. Napotnik je kupil v Mariboru za 38 000 kron Ehrenbergovo posestvo. V tem poslopju bode imelo zavetišče nemško „Katoliško delavsko društvo".

— **Tujih delavcev** je došlo s Furlanskega in od drugod zadnje dni nekaj nad 100, t. j. nekaj zidarjev in delavcev, katere so vzele tri tukajšnje tvrdke v delo.

— **Največja trgovina železnine na jugu.** Peter Majdič „Merkur" v Celju, Štajersko, priporoča gg. trgovcem železnine, stavbenikom, graditeljem poslopij itd. svojo bogato zalogo vsakojakih predmetov te stroke. Ta tvrdka je znana ne le slovenskemu svetu, temveč daleč preko naših meja in je na glasu velike solidnosti in točnosti ter kot najceneja v svoji postrežbi. Tvrdka Peter Majdič „Merkur" je narodno podjetje, zato je želeti, da se vsi trgovci oklenejo tega velepodjetja, posebno še, ker vsakemu lahko zagotovimo, da ne bode nikjer tako postrežen, bodisi glede cene, kakor tudi glede blaga.

— **Bivši mariborski notar dr. Fran Radey** se nahaja v deželni blaznici v Feldhofu pri Gradcu. Ker pa je začela proti njemu tožbo na 10.000 kron njegova sinaha Ana Radey, rojena grofica Meran, je postavilo mariborsko okrožno sodišče ondotnega odvetnika dr. Radslava Pipuša za kuratorja umobolnemu.

— **VII. avstrijski vinarski shod** se bo letos vršil v Kremsu in sicer dne 14., 15., 16 in 17. septembra. Kdor se hoče shoda udeležiti, naj se oglasi pri profesorju Franu Rathsamu v Kremsu.

— **Umrl** je v Novem mestu vodja zemljiške knjige gosp. Ivan Bevc. N. v m. p.!

— **Poskušen samomor princezinje.** V Rimu je skočila 5. t. m. princezinja Beatrix Massimo pri Sikstovi kapeli v Tibero. Videla jo je neka beračica, ki jo je tudi vprašala, kam tako hiti. Princezinja ji je stisnila liro v roko in ji rekla, naj molči. Vse to sta opažala tudi dva redarja, ki sta potem rešila princezinjo. Izredno elegantno opravljena in lepa dama dolgo ni hotela povedati, kdo da je; naposled je vendar izpovedala, da je princezinja Beatrix Massimo, ter da se je hotela vsled ljubosumnosti na svojega moža usmrtiti Ko je zvedel princ o poskušenem samomoru svoje žene, je prihitel iz Tivolija takoj v Rim, kjer sta se mož in žena zopet spravila. Nato je šel princ k papežu, kamor je bil poklican; ostal je tam samo pol ure in je prišel baje smrtnobled in po vsem telesu se tresoč iz papeževe sobane. Zvečer je spremil princ svojo soprogo in otroke v Tivoli.

— **Žid — vojni minister.** Iz Rima poročajo, da je vojnim ministrom imenovan generalni lieutenant Ottolenghi, ki je po veri žid. V drugih državah židje niti častniki ne morejo biti, ker se jih smatra zadoščenja nesposobne.

— **Morjenje.** Iz Aten poročajo, da je guverner otoka Thastost ukazal nove davke, katerih velik del bi rad sam utaknil v žep. Prebivalci so priredili na glavnem trgu glavnega mesta protesten shod ter so sklenili, da pošljejo svoj protest kedivu Egipta, ki je vladar otoka. Med shodom pa je prišel guverner s turškimi orožniki ter je ukazal, naj se takoj vse razide. Ker pa se je shod nadaljeval, je guverner ukazal streljati. Orožniki so večkrat ustrelili na množico ter ubili blizu 100 oseb. Množica se je razkropila in se zaprla v hiše. Po noči pa je nekaj mož ušlo na sosednji otok Kavalo in prosilo guvernerja brzojavno pomoči.

— **Blaznik — mehikanski cesar.** V lokalnem vlaku, ki vozi med Peyerbachom in Badenom, je sedel te dni v II. razredu eleganten gospod. Ko je prišel kondukter pregledat vozne listke, je dejal potnik: „Jaz ne rabim nobenega listka, ker sem mehikanski cesar!" S sosedne postaje so brzojavili po rešilno družbo v Baden, kjer je potnik izstopil, šel k postajenačelniku ter se mu predstavil kot mehikanski cesar. Blaznik je zahteval kočijo, da se pelje v hotel. Nesrečnika je sprejela rešilna družba ter ga peljala v bolnišnico.

— **Ribarska razstava na Dunaji in Dalmacija.** „Hrvatska“ prinaša pod tem naslovom malo črtico o krivici, s katero se postopa pri napravi ribarske razstave na Dunaji, proti Hrvatom. Njim, odnosno Jadranskemu morju, na tej razstavi nočejo dati posebnih, primernih prostorov, da zamore Dalmacija ter sploh hrvatsko primorje ugodno razstaviti različne ribe svojega morja. Odbor razstave hoče, da naše Jadransko morje skoči v vrsto beneških lagun, ter se pomeša s svojimi krasnimi eksemplari med njihovo neznatno število izloženih rib. Avstrijsko ribarsko društvo je sklenilo, da se pod takimi pogoji udeleži razstave. Ta razstava bode svetovna; zastopana bode Indija, Grenlandija, Kina, Japan in še mnogo drugih dežel, samo za hrvatsko Dalmacijo naj ne bode prostora. — Prav ima „Hrvatska“, ko pozivlje, da naj se, ako se to ne spremeni, ne vdeleži nijeden Dalmatinec ali Hrvat z zasebnimi izložbami in naj je tudi ne obišče. Ako se moramo mi Slovani še vedno in povsod zadovoljiti z najslabšim, imejmo tudi odločnosti dovolj, da pokažemo, da tudi brez tega najslabejšega lahko vztrajamo

— **Z zvonika padel.** Iz Hinterbrühla javljajo: Te dni je zvonilo tu več otrok v zvoniku cerkve. Nakrat pa je padel 11letni B Pekarek z zvonika na tla ter je obležal nezavesten in težko ranjen. Ker je baje otrokom strogo prepovedano hoditi v zvonik, je odgovoren cerkvenik za to nesrečo.

— **Doživljaj Hrvata v Južni Afriki.** „Hrvatsko Pravo“ poroča, da so Angleži na Reki najeli nekega Hrvata, da je spravljal konje, ki so jih s parobrodom peljali v južno Afriko Določeno je bilo, da se peljejo do Capetowna, a so se vozili še teden dni do Durbana. Parnik je vozil 1200 konj, izmed katerih jih je poginilo 80. Ljudje na ladiji so stradali in dobivali nevžitno hrano V Durbanu so Hrvata zopet poslali na ladijo ter ga odpeljali na Angleško, v Liwerpool, a mu plačali ondi le polovico izgovorjene plače. Vsi ugovori niso izdali ničesar. Konzulat je Hrvata nekoliko podprl, a od Monakovega naprej je moral iti Hrvat peš v domovino. Dospel je v Trst ves izmučen in tako bolan da je moral v bolnišnico.

— **Ubit pri večerji.** V italijanskem mestecu Avellinu je bil pri večerji ubit kanonik Demattra Ubil ga je bivši frančiškan Dominik Femina, ker je bil na zahtevanje kanonika radi grdega življenja izključen iz samostana. Ubijalec je ušel, a so ga našli.

— **Otroka zadavila in v gozdu zakopala.** Pred dunajskimi porotniki je stala te dni 26letna dekla Marija Janderka, doma z Moravskega. Rodila je na Dunaju nezakonsko dete Ker jo je njen ljubimec zapustil, je nesla 7 dni staro hčerko v neki gozd pri Hadersdorfu, kjer je hotela baje poiskati žensko, kateri bi dala otroka v rejo. V gozdu pa je otroka hote ali nehote zadavila skopala z rokami jamo in ga zakopala. V predpreiskavi je dejala, da je otroka z roko zadavila, pri obravnavi pa je trdila, da se je otrok zadušil v naročju, ko je v gozdu zadremala Obsojena je bila v 10mesečno ječo. Umor se je zgodil lani v juniju. Ko so otroka odkopali, je bil že docela gnil, zato se ni moglo dokazati ničesar.

— **Sladkor.** Sladkorja se pridela povprečno na leto: Iz cukrovega trsja 28 5 mil. *q*, iz cukrove pese pa v Evropi 37 5 mil *q*, in sicer v Nemčiji 13 5 mil. *q*, v Avstriji 7 6, v Rusiji 5 3 in v Franciji 7 7 mil. *q*.

— **Žene in znanost.** Da ženska glava ne doseza onih znanosti in vednosti kakor moški, to se vedno trdi. Toda objavljene številke ob priliki pariške izložbe dokazujejo vnovič nasprotstvo te trditve. Tako je izložilo svoje izdelke na omenjeni razstavi 2600 žen ter je od njih dobilo 1136 odlikovanje in nagrade. V tehniški stroki je dobilo 19 žen diplome in jedna prvo nagrado. V strojarskej industriji odlikovanih je 8 žen Tudi na polju iznajdb niso žene slabo zastopane Od leta 1877 dobilo je samo na Francoskem 502 žen patente, a v Ameriki, ondi kjer so žene še mnogo bolj podjetne, je podeljenih 5535 iznajdbenih priznanj ženskam.

— **Moč morskih valov** se ob obrežju ne čuti tako, kakor sredi oceana. Vender si lahko predstavljamo moč njihovega navala, ako se pomisli, da je pred par leti na Francoskem Biaricu morski val udrl na suho ter v trenutku podrl železni 45 *m* visoki stolp. Isti val je drvil seboj 1 *m* in pol debelo peska, katerega teža je znašala 2400 *kg*. Istotam vidi se prav često valove srednje velikosti, ki z vso lahkoto pred seboj podirajo kamenite stebre od 40—50 m^3. Sploh največ trpi severno francosko obrežje pod močjo morskega valovja, ki se mora leto za letom umikati pred njimi. Celo ondi, kjer valovi bijejo ob granitno skalovje pozna se njihovo delovanje. Povsod ob obrežju se vrši neprestan boj med morjem in suho zemljo, toda na Francoskem zmaguje vedno le morje.

50.000 kron znaša glavni dobitek gledišč n i h igralcev loterije. Opozarjamo naše cenjene čitatelje, da se vrši srečkanje nepreklicno dne 19. junija l. 1902 in da bodo dobitki od pošiljateljev proti 10 % odbitku v gotovem denarju izplačani.

Priznano izvrstne in najboljše

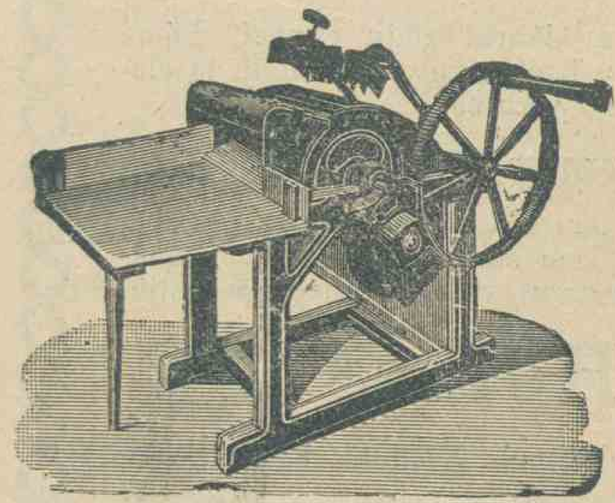

MLATILNICE

s patentovanim valjčnim tečajem z obračasto pripravo za mazanje, ročne na gepel in na par,

potem vsakovrstne **gepelne** za vprego od 1 do 6 konj; najnovejše **žitočistilnice, trijerje, rebljače; stiskalnice** za seno in slamo ročne, nepremične in prepeljive. — **Valarje** za polje iz jeklene ploščevine (Stahlblech-Feldwalzen), robati in gladki. **Pluge** z 1, 2, 3 in 4 lemeže; **travniške brane** klepne in dijagonalne. — **Slamoreznice** s patentovanim valjčnim tečajem z obročasto pripravo za mazanje — **Stiskalnice** za zeleno krmo; patentovane **sušilnice** za **sadje** in **sočivje**. Vsakovrstne **stiskalnice** in **mlini** za **grozdje** in **sadje**; **stroje** za **roblanje**. Samodelujoče patentovane **brizgalnice** za **trsje** in **zelenjad**. **„Syphonia“. Sejalni stroji** „Agricola“ in **stroji za košenje trave, detelje** in **žita** z verižno pripravo, nadalje **premične štedilne peči, peči za parjenje krme; stroje za obračanje in sušenje mrve, mešane krme** in **žita** itd. itd. Vse navedeno orodje izdeluje in razpošilja po najnovejši odlikovani sestavi

Ph. Mayfarth & drug.

c. kr. edino priv. tovarne kmet. strojev, livarna in fužine na par **na Dunaji, II/1, Taborstrasse št. 71.**

Odlikovan z nad 450 zlatimi, srebrnimi in bronastimi kolajnami pri vseh večjih razstavah.
Obširne cenike in mnogoštevilna priznanska pisma zastonj. — Zastopniki in prekupci se iščejo. — Ustanovljena leta 1872. — 750 delavcev.

Loterijske srečke.

V Brnu dne 28. maja t. l.: 14, 13, 38, 74, 26.
Na Dunaji dne 24. maja t. l.: 67, 34, 9, 47, 55
V Gradci dne 24. maja t. l.: 67, 17, 14, 32, 33.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 30. maja 1902. Pšenica K 9·50 h, rž K 7·— h, ječmen K 8·— h, oves K 8·50 h, ajda K 7·— h, proso K 6·— h, turšica K 6·— h, leča K 9·— h, fižol K 6·50 h. Vse cene veljajo za 50 kilogramov.

Kuverte s firmo

priporoča

J. Blasnik-ova tiskarna v Ljubljani.

Srečkanje nepreklicno

19. junija l. 1902.

Gledišćnih igralcev loterija.

1	glavni dobitek .	à 50000	kron
1	„ „ .	à 5000	„
1	„ „ .	à 3000	„
2	„ „ .	à 2000	„
5	dobitek . . .	à 1000	„
10	„ . . .	à 500	„
20	„ . . .	à 200	„
60	„ . . .	à 100	„
100	„ . . .	à 50	„
300	„ . . .	à 20	„
3500	„ . . .	à 10	„

Srečke po 1 krono

priporoča

J. C. Mayer, menjalnica v Ljubljani.

Sleherni dobitki se od pošiljateljev proti **10** % odbitku **v gotovem denarju** izplačajo.

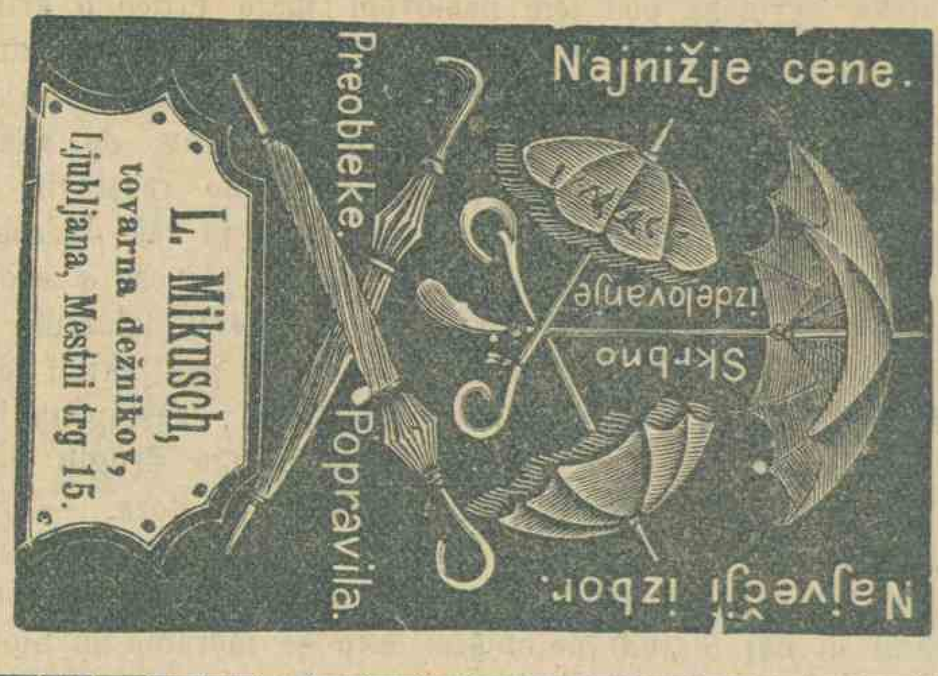

Da se zamore ceni **bazarski** ali **tržni robi** v okom priti, me je ena največjih švicarskih tovarn za ure pooblastila tako dolgo, da je kaj zaloge, kot **reklamo**, žepne ure prav fino izdelane skoraj **zastonj** prodajati. (4—15)

K vsaki uri se dobi usnjati tok in novoizumljeno pomanjšalno zrcalo **zastonj.**

K vsaki uri se dobi usnjati tok in novoizumljeno pomanjšalno zrcalo **zastonj.**

gld. 2·10 nikelnasta anker-remont. žepna ura s posrebernjeno francosko verižico in tokom.

gld. 4·20 prava srebrna remont. ura s posrebrnjeno amor. žepno verižico in tokom.

gld. 4·70 prava srebrna remont. ura za dame s posrebrnjeno angleško verižico in tokom.

gld. 11·— prava 14karat zlata remont. žepna ura v lepi baržunasti škatulji in elegantno verižico.

Za vsako uro se jamči 3 leta.

Nepovoljne se zamenja ali denar nazaj pošlje, torej brez rizike. — Tem enaka naznanila so ponarejena. — Pošilja se proti gotovini ali po povzetju.

E. Holzer

tovarniška zaloga ur in zlatnine na debelo.

Založnik avstrijske c. kr. uradniške zveze itd.

Krakovo, Stradom 18.

Avstrijsko.

Ilustrovani ceniki zastonj in franko.

Agentje se sprejmejo.

Odgovorni urednik **Rajko Pirkovič.** — Tisk in založba **J. Blasnikovi nasledniki.**